

Uvodnik

Introduction

HRVATSKA RATNA MEDICINA

Iako su ovo jedni od najtežih dana u povijesti hrvatskoga naroda, a u našim životima zacijelo i najteži, svi su razlozi da im se iskreno radujemo. To što se dogodilo i što se događa, svaki dan, sat, svaku sekundu, nešto je što nismo mogli sanjati ni u najljepšim snovima: stvara se Hrvatska, slobodna, samostalna i demokratska, snažna a blaga, pravedna i stroga, s manama ali i sa zbiljnošću maksimuma koji se mogao postići. Ona ovisi samo o nama; Hrvatska, to smo mi. Za Hrvatsku i Hrvate ovo je doista biblijsko vrijeme i u radosti i u tuzi. Onaj koji toga sada nije svjestan, koji to ne prepoznaje i tome se ne raduje, kao da ne živi. Za ovaj čas naših života, svoje su živote dale tisuće hrvatskih stanovnika. A sada ih mi živimo.

Hrvatski zdravstveni radnici imaju pritom još jedan poseban razlog za radost. On se temelji na uvjerenju, proširenom u medicinskim krugovima i izvan njih, da je u Domovinskom ratu 1991-1993. hrvatska medicina odigrala ne samo časnu i važnu, nego možda i ključnu ulogu. Je li to točno? Koliko se smijemo radovati i ponositi a da ne prekoračimo granicu objektivnosti, skromnosti, pa i dobrog ukusa? Osobno vjerujem da ima mnogo razloga za zadovoljstvo.

Prvo, hrvatska je medicina odigrala svoju ratnu ulogu bez ikakve vojne podloge i pripreme. U vrijeme Borova Sela u Hrvatskoj nije bilo vojnih liječnika ili vojnih bolnica. Nije bilo tradicije, udžbenika, koncepcije ni doktrine. Trebalo je sve stvoriti, dobro i u kratkom vremenu.

Drugo, bolnice, zdravstveni radnici i medicinska oprema bili su neprijatelju od samoga početka rata jedan od glavnih ciljeva. Uz crkve, muzeje, groblja i gospodarstvena dobra, medicinske su ustanove bile prve na udaru. U ratu je Hrvatska izgubila 700 ambulanskih kola, a uništene su ili ozbiljno oštećene 22 bolnice i medicinska centra. Bijeli su ogrtači toliko napadani da se u jednom času razmišljalo kako bi se zdravstveni radnici obukli kao obični vojnici, a crveni križ se zamijenio oznakom hrvatske vojske. Srećom, izdržalo se i bez toga.

Treće, hrvatska je medicina liječila sve bolesne i ranjene, ne pitajući za njihovu pripadnost – vojnu, nacionalnu, vjersku, stranačku, spolnu ili rasnu. I u najtežim i najnepravednijim uvjetima, hrvatskom je liječniku svaki ranjenik, bolesnik ili prognanik bio jednak. Nije poznat ni jedan jedini slučaj koji bi odstupao od toga pravila.

Konačno, o kvaliteti medicinske skrbi najbolje i najjače svjedoče rezultati rada, rezultati prikazani krivuljama preživljavanja, invalidnosti, boravka u bolnicama, potroška materijala, vremena i novca. U tom pogledu nisu još napravljene sve potrebne analize, ali prvi podaci, posebice oni objavljeni u svjetski uglednim časopisima, upućuju na doista izuzetne rezultate. Proći će još dosta vremena dok se srede sve činjenice, ali prema onome što znamo u ovom času, hrvatska je medicina doista napravila mnogo. Od prihvata i raspodjele neprojenih donacija, preko preventive i kirurgije do rehabilitacije i pisanja u medicinskoj literaturi, čini se da nema značajnijih promašaja, a naziru se veliki uspjesi. Možda se više treba bojati za naše rezultate u miru (rehabilitacija ranjenih i osakaćenih) nego za ono što je već napravljeno u ratu.

Naravno, nije sve bilo idealno i uspješno, a zacijelo ništa nije bilo lako. Svjesni smo postojanja i broja onih koji su se skrivali po kutovima velikih klinika, u zavjetrini nedodirljive važnosti i hladu velikih gradova. Znamo gdje je trebalo pomoći, a prava pomoć nije došla, znamo tko se odbio popeti na zaleđenu planinu, tko se nenadano razbolio a tko iznenada dobio važan poziv na stručni sastanak u inozemstvu. Ali to nas ne smije oneraspoložiti ni smanjiti našu vjeru u uspjeh i vlastitu vrijednost, pouzdanje u svoju struku i svoje poslanje. Vlastito poštovanje stječe se samo po vlastitim mjerilima; čovjek se ugleda na svoju sliku o sebi a ne na ono što vidi u drugima. U većini, u strašnim danima, u opkoljenim naseljima, u podrumima, pri voštanicama, s vodom iz bunara i materijalom dobivenim od prijatelja ili otetim od neprijatelja, hrvatska je medicina pokazala snagu, znanje i sposobnosti hrvatskoga naroda. O tome nema dvojbe. A je li se moglo bolje, manje nervozno, pravednije i time i lakše, treba suditi kasnije, u drugom, mirnijem vremenu. Sada je još previše briga koje treba zbrinuti i rana koje treba zacijeliti. U zdravstvu jednako kao i u cijelom društvu. Ali treba misliti i na budućnost, na mir. Valja brinuti hoćemo li u miru biti dostojni sebe u ratu. Zato treba svoditi račune, bilježiti uspjehe i neuspjehe, prosuđivati, zaključivati i učiti, jer na vlastitim se uspjesima najbolje uči. Naime, na svjetlosti uspjeha, pogreške se mnogo bolje vide.

Dr. Juraj Njavro